

Andriasi Højgaard, rektara Læraraskúlsins til áminningar

Á flogvöllum í Kastrup, á veg heimaftur av lestrarferð í Sovjetsamveldinum, fingur vit deyðsboðini av Andriasi Højgaard, rektara okkara í meira enn 17 ár.

Boðini komu ikki óvart á okkum.

Í rættliga drúgva tíð hava vit vitað, hvønn vegin tað bar. Sjúkan kundi ikki grøðast og fór at vinna umsiðir. Nógv vóru tey loyndu tár, sum stillisliga vórðu turkað burtúr eygnakrökunum á okkum 22 av Læraraskúlanum hetta kveldið í fólkameldrinum úti í Kastrup.

Og nógvir tankar leitaðu heim til tykkara, Hansy, børnini og abba-børnini, til pápan á Toftum og til øll onnur av-varðandi, sum hava kent flevan av Andriasar heita og góðsliga lyndi.

Fyri Læraraskúlan er missurin stóur.

Andrias hevur verið skúlanum ein góður rektari. Hann var góður við okkum øll, sum starvaðust saman við honum, og hann vardi áhugamál næminganna, eisini eftir at flest øll onnur kundu hava mist tilið.

Humanistur var hann og demokratúr í odd og

egg. Hesi aðalsjónarmið vóru so grundfest í honum, at hann uttan háva skapti rúmd uttan um seg.

Rúmd og álit til okkum lærarar, til næmingarnar og til øll hini starvsfólk skúlsins.

Tá rúmd, sum skal til, fyri at fólk kunnu geva tað besta, sum er í teimum, og fyri at tey kunnu mennast í treysti til sín sjálvt og til teir møguleikar, sum eru í felagsskapinum.

Tilíkur hugburður setur stór krav til hin einstaka, og tað er ikki óvanligt, at so stór krav ikki verða skilt og av summum verða tikið sum veikleiki.

Tað er so nógv lættari við tí stóra og sterka maninum, sum kann

reiggja koyrilin og sum tekur avgerðirnar einasamallur.

Tá sleppa vit onnur frá allari ábyrgdini.

Í síni rektaratið hevur Andrias, saman við starvsfólki skúlsins, megnað at byggja ein grundvøll og eina virðing undir læraútbúgvingina og ta nýggju námsfrøingautútbúgvingina, sum vit eiga at vera fegin um at sleppa at byggja viðari á. Og hann hevur vist á vegir at koma longri á leið.

Hann stjórnaði einum skúla, sum kann nógv, og sum vil meira.

Tað er tómligt á skúlanum, nú Andrias er farin.

Samfelagsmál og heim-speki í rúmastu merking vóru hjarta hansara nær. Hann fylgdi væl við, og tað var so javnan, at onkur áhugaverður lesnaður lá í skuffuni hjá mær, sum Andrias hevði lisið, og sum hann helt, at eg kundi hava gleði av.

Fávitska, manninkandi hugburður um onnur fólk og viljað útspilling av øðrvísi hugsandi kundu reita hann og ørkymla hann inn at sálini.

Tá hevði hann einki imóti at seta seg í andgletting.

Eitt gott dømi um hetta

var virksemi hansara fyri felagið Føroyar/Sovjetsamveldið, sum hann sjálvur tók stig til at stovna.

Tað var ikki við mýkindum, tað sum hann fekk oman yvir seg fyri hetta arbeiði. Men Andrias læt seg ikki ræða. Hann visti, at har eysturi, í hesum heimsins størsta landi, buðu menniskju við aldagomlum mentanum, kúgað av valdsharrum gjøgnum öldir. Menniskjum, sum høvdu brúk fyri at fáa samband við okkum, og sum vit høvdu fyri neyðini at læra betur at kenna, aðrenn óvitska og fordómar skuggaðu fyri øllum skili.

Hetta mentanarliga samstarv hevur fingið mangan føroying, sum hevur tikið av tilboðnum at ferðast eystureftir, at siggja bjálkan í egnum eyga, og eg hugsi, at eg kann siga fyri okkum øll, sum hava upplivað hetta samfelag seinasta 14 dagar, at vit eru Andriasi hjartans takksom fyri, at hann eggjaði okkum til at fara og legði okkum so gott lag á, so vit fingur sum mest burtúr.

Nú er Andrias farin. Sorgarfluglurin hevur flogið hevur høvðinum á

Andrias Højgaard hevði serligan ans fyri náttúruni og fyri tí, sum livir og grøt uttan um okkum.

Urtagarðarnir uttan um Læraraskúlan eru sjónskasti varðin, ið Andrias setti eftir seg, so fjølbroyttur grøðurin er í teimum, og so væl hann syrgdi fyri, at teir eru hildnir.

Myndin er tikið í summar uttanfyri rektaraíbúðina á Læraraskúlanum

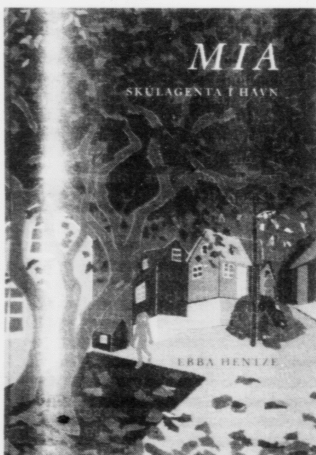
okkum øllum, ið starvast úti á Frælsinum.

Eingin kann forða honum at gera tað, sigur gamalt kinverskt orðatak.

Men: »Vit kunnu forða honum at reidast í høvðinum á okkum«.

Virki Andriasar bæði innan og uttan skúlsins gátt var í samsvari við hesi gomlu kinversku vísdomsorð.

Pauli Nielsen

Antoniú-bøkurnar hjá Ebba Hentze fóru fram á eini mystiskari oyggj í útjóraranum á gerandisdegnum. Mynd av tí upprunliga og óspilta sum býr í okkum øllum. Eisini tað listarliga. Bøkurnar eru frásagnir frá, hvussu barna-árin kundu havt verið. Tann romantiski dreymurin, sum einahelst børn eru hugtikið av. Heimurin hjá Miu er veruleikannærri, men tó ikki uttan romantisk eyðkenni.

»Mia. Skúlagenta í Havn« fer fram á okkara døgum. Titulpersónurin býr saman við mammuni Ellu og kettuni Prikkurikku, kallað Rikka. Sjónarhornið er tað hjá Miu, og endurgivið og speglad gjónum hana uppliva vit Havnina, fólk í henni, skúlan, partar av hvussu

Bláar gyklingar

tað er at vera einsamall mamma við stóðugari ringari samvitsku og nógv annað. Mia er eitt sindur øðrvísi enn børn flest, lesur meira og er meira inntontk og ber seg ikki altíð at, sum vaksni halda, at børn eiga at gera.

Omma Miu býr í Hirtshals og er litið ommulig. Mia ynskir sær tí eina rætta ommu, og eitt kveldi, hon hevur sniki seg út í Havnargøtur, hittir hon Kordeliu, dreymaommuna. Kordelia er um fyrs ára gomul, men ung av sinni og hevur livandi áhuga fyri øllum sum fyriferst. Hon hevur buð 50 ár uttanlanda og seinni verður ein »ommudidda« hennara umrødd, sum eisini buði meginpartin av ævi síni heimanífrá. Nevnt verður, at hendað varð född í 1877, og at hon hjálpti føroyingum sum komu niður at lesa. Hetta er uttan iva Maria Mikkel-sen, og partar av henni eru kanska við í Kordeliu-myndini, tó at eg haldi, at onkur onnur fyrmynd eisini er nýtt. Her hugsi eg um, at tað visir seg, at húsin hjá Miu og Ellu eru barnaheimið hjá Kordeliu, og at hesi standa onkustaðni í nánd av Ploýensgøtu.

Mia er øðrvísi enn børn og vaksni flest, og lesarin fær eina greiða ábending um hetta, tá hon eitt kveldi hyggur at bókum í einum sýnisglugga. Á permuni á eini listabók er ein bláur fuglur, sum

Mia ynskir livandi, og eitt eygnabragd berst tað henni fyri, at hann flytir seg. Hetta er tann blái fuglurin hjá yrkingalistini, há hugflognum.

Einaferð var blátt liturin hjá romantikkini, eyðkent við dýpd og fjarleika. Blátt er eisini tekin um tað sum er øðrvísi og um ein alheims mátt. Blátt og kosmos eru samantvunnin, men ikki blátt og nakin materialisma. Í hølunum á Miu stendur eitt par og hyggur í sama gluggan og samanbera kostnaðin á listabókini við ein royktan laks. Hesi siggja ongan bláan fugl. Sum Kordelia sigur við Miu: »Tað eru bert summi, sum siggja hann, fanga hann, ja, og alt annað vakurt við...«

Sagan er fyri stóran part um viðurskiptini millum børn og vaksni, at vaksni hava ílt við at skilja børn og als ikki skilja, hvussu nógv børn skilja. Mia lískast fleiri ferðir um, at hon ikki verður vird sum fullgildug vera, at hon ikki verður tald við á jøvnum føti við tey vaksnu. Hon er greið yvir, at tey vaksnu ikki skilja hana, men tað kemur tó dátt við, tá Kordelia sigur henni, at tey vaksnu ikki altíð hava rætt, at tey eisini fara skeiv.

Mia og Kordelia eru sálarfrændir, eru andaliga skyldar, tó tað er meira enn tveir mansaldrar á muni. Tær eru báðar

Jógvan Isaksen
ummælir

»Mia og havi eitt opið sinni, tær hugsa um tað sum fyriferst og taka ikki við líkum og ólíkum uttan orð og boð, men seta spurningar. Á ein hátt kann tíðin sigast at vera farin frá teimum, tær hóska ikki í tí skundandi videóeldini, men hinvegin eru tað tær sum eru jarðarinnar salt. Vónrik endar søgan um Miu og Kordeliu og øll hini við hesum orðum: »Og skjótt fara dagar at leingjast.«

Frásøgnin er stak munnlig, og man hersøkin vera tann, at Ebba Hentze hevur skrivað søguna um Miu at lesa upp í Útvarpinum. Hartil er bókin frágæra vøkur. Bæði tær grátónaðu myndirnar hjá Philippe Carré, men eisini prentlistarliga. Hesum seinna hevur Poul Kristensen í Herning sæð til. Og so er perman makaleys.

Eitt yndisligt og hugtakandi innihald í einum samsvarandi hami.

Ebba Hentze: Mia. Skúlagenta í Havn. Føroya Lærarafelag 1987. Perma og myndir: Philippe Carré. 79 s.

Jógvan Isaksen